РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземних мов

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”

Кафедра індоєвропейських мов

“Сучасні проблеми германського та романського мовознавства”

Матеріали

третьої Всеукраїнської науково-практичної

заочної конференції

Рівне

2015

ББК 81.0
С 91
УДК 81

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: *Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції, 23-24 квітня 2015 року, Рівне. – 263, [2]с.*

До збірника увійшли матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції "Сучасні проблеми германського та романського мовознавства", присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов.

Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступники головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Деменчук Олег Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет)

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри індоєвропейських мов (Національний університет "Острозька академія");

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри іноземних мов (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет)

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2015 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

10. Скребнев Ю. М. Очерк теории стилистики / Ю. М. Скребнев. – М.: Издательство иностранной литературы, 1975. – 175 с.
11. Ушакова В.Т. Емфаза в науковому стилі. – Режим доступу: Електронна інтернет онлайн "Бібліотека Студента UaRus" © 2014 admin{ат}studentbooks.com.ua
12. Хориков И.П., Малев М.Г. Новогреческо-русский словарь: Около 67000 слов / Под ред. П.Пердикиса и Т.Пападопулоса. – М.:Русский язык, 1980 .– 856с.
13. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / В. Н. Ярцева. – М: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
14. Oxford Dictionaries. – Режим доступу: http: // www.oxforddictionaries.com

О.Є.Верьовкіна
м. Рівне

КОМЕНТАР АВТОРА В ОПОВІДАННЯХ Р.ДАЛА

Впродовж останнього століття виникло декілька теорій вивчення наративу. Кожна з теорій ґрунтується на певній науковій парадигмі – лінгвоцентричній, текстоцентричній, семіотичній та антропоцентричній. Оскільки в центрі уваги будь-якого художнього твору є людина, стає очевидним, що саме в межах антропоцентричної парадигми з її психолінгвістичним, когнітивним, дериваційним та прагматичним напрямками розглядається процес створення художнього тексту, позиція автора та його вплив на читача. Даний підхід виник на противагу традиційним класифікаціям текстів, що грунтуються лише на внутрішніх структурних ознаках. Як стверджує Е.А.Селіванова, гносеологічним і комунікативним центром будь-якого дискурсу є індивідуальна свідомість людини [4]. В межах антропоцентричного підходу О.П.Воробйова, Н.К.Данилова, І.М.Колегаєва та З.Я.Тураєва фіксують наявність трьох антропоцентрів у художньому тексті: автор, читач і персонаж. Як зазнає

М.Бахтін, акт художнього спілкування між автором і читачем встановлюється лише тоді, коли текст є адекватно сприйнятим читачем. Коментар наратора є однією з ознак, що свідчать про суб'єктивність розповіді в тексті, оскільки він, як правило, містить модально-оцінний компонент, який увиразнює ставлення автора до ситуації. Г.Ф.Мусаєва зазначає, що «адресант в деяких випадках спеціально приховує своє ставлення до інформації, однак здійснює вплив на інтелектуальну та емоційну сфери адресата» [3], тобто існує інтенціональна орієнтація мовленнєвих засобів на вираження особливого оцінного ставлення адресанта до свого висловлювання.

І.В. Арнольд виокремлює два види інформації з точки зору референції та ставлення до ситуації спілкування – предметно-логічну та прагматичну. Предметно-логічна інформація (інтелектуальна, дескриптивна, об'єктивна, концептуальна чи фактична) не пов'язана із ситуацією та учасниками спілкування. Прагматична інформація (суб'єктивна, оцінна) безпосередньо стосується ситуації та учасників спілкування.[1] Основною функцією прагматичної інформації І.В. Арнольд вважає вплив на адресата та передачу йому авторського ставлення до ситуації. Серед таких елементів, що передають прагматичну інформацію, і визначають авторський коментар, який розуміється як «комунікативна одиниця, що визначає комунікативну ситуацію безпосереднього спілкування автора з читачем». І.В.Арнольд виокремлює два види авторського коментарю: позатекстовий і текстовий [1]. В якості позатекстового розглядаються примітки після частин, окремі частини, присвячені узагальненому розгляду теми, посторінкові примітки, передмова автора. Текстовий коментар передбачає включення до розповіді, до будь-якої частини тексту лексичних одиниць, речень або надфразових єдностей, що являють собою оцінку подій, людей, предметів і т. ін. Як специфічний вид коментарю розглядають епіграф, смисл якого зазвичай репрезентується

в імпліцитній формі. Назву твору також слід розглядати в якості позатекстового коментарю.

Отже, **мета** нашої роботи полягає у дослідженні авторського коментарю на текстовому рівні в оповіданнях Р. Дала.

Варто зауважити, що авторський коментар визначається також як один із засобів керування сприйняттям читача та його оцінкою подій. За допомогою даного засобу автор пояснює читачеві, як слід розуміти його розповідь.[5]. Надалі буде розглянуто, яким чином коментар вживається не як засіб конкретизації та суб'єтивації розповіді, а створює можливості виникнення у читача множинних інтерпретацій подій, що відбуваються. Як зазначає В.Ізер, подібні коментарі не надають конкретних оцінок подіям, вони швидше репрезентують читачам оцінку за вибором можливих варіацій розвитку подій [5]. Так, замість однієї перспективи, автор пропонує реципієнту різноманітні точки зору, а постійний центр розповіді відсутній. Принагідно зазначимо, що оскільки об'єктом дослідження в нашому випадку є художній текст, в якому автор представлений наратором, в якості авторського коментарю в даній роботі ми розглядатимемо коментар наратора.

Слід зазначити, що одним із видів текстового коментарю є метатекст. Існує широке та вузьке тлумачення метатексту. Метатекст в широкому розумінні характеризується ситуативно-прагматичним змістом. Вузьке розуміння метатексту передбачає «вербальну експлікацію лексичної одиниці, експлікований прояв метамовної свідомості» [6], іншими словами – роздум суб'єкта над вживаною лексичною одиницею. В даній роботі ми розглядаємо метатекст в широкому розумінні, оскільки предметом дослідження є художній текст, що досліджується з прагматичного боку. З метою досягнення інтерпретації ми будемо розглядати метатекст в якості коментарю до тексту, а власне коментар визначимо як модально-оцінне увиразнення, що стосується ситуації, репрезентованої у висловлюванні. А.Вежбицька виокремлює декілька груп метатекстових виразів. До першої

групи відносять метаплеоназми – вирази, що ґрунтуються на явному або прихованому «я кажу». До даної категорії слід також віднести вирази на кшталт: «коротше кажучи», «до речі», «на завершення я скажу». Друга група метатекстових виразів представлена такими, в яких мовець відмежовується від вимовлених ним слів [2]. А Вежбицька зазначає також на метатекстовій функції анафористичних займенників та артиклів і підкреслює, що означений артикль має в глибинній структурі минулий час, а неозначений – майбутній. Таким чином, науковці розглядають означений артикль як посилання на те, про що автор вже згадував [2].

Спостереження за матеріалом свідчать, що в творчості англійського письменника Р. Дала означений артикль часто вжито у першому реченні твору, наприклад, в оповіданні *"Lamb to the Slaughter"*:

"*The room was warm and clean, the curtains drawn, the two table lamps alight - hers and the one by the empty chair opposite. On the sideboard behind her, two tall glasses, soda water, whisky. Fresh ice cubes in the Thermos bucket*."

В даному випадку слід говорити про ототожнення читача з головним персонажем та використання лінгвістичних засобів для занурення читача в ситуацію з ефектом нагнітання. Означений артикль в цьому випадку є показником «про який я говорив», тобто за допомогою метатекстового елементу здійснюється вказівка на анафористичне вживання, в комунікативному акті створюється ситуація, в якій наратор подає ситуацію в якості теми, у вигляді інформації, що є відомою обом учасникам комунікативного процесу.

Створення очікування та стимуляція інтересу читача до розвитку подій може також реалізовуватися засобом покладеного в коментарі прихованого смислу. Звернемося до фрагменту оповідання Р.Дала *"Mrs. Bixby and the Colonel's Coat"* – Наратор коментує ситуацію, коли героїня розмовляє з чоловіком про те, чи має він разом з нею відвідувати її тітку, до якої вона їздить раз на місяць:

“Just so long as you don’t ever expect me to accompany you,” Mr. Bixby had said in the beginning.

“Of course not darling,” Mrs. Bixby had answered, “After all she is not your aunt. She’s mine.”

So far so good.

As it turned out, however, the aunt was little more than a convenient alibi for Mrs. Bixby. The dirty dog in the shape of a gentleman known as the Colonel, was lurking slyly in the background, and our heroine spent the greater part of her Baltimore time in this scoundrel’s company”.

Представлений стійкою фразою елемент *so far so good* – “поки все йде як належно” – імплікує думку про те, що дана ситуація є тимчасовою і може змінитися, що і підтверджується у наступному уривку, в якому повідомляється про те, що героїня їздила до коханця.

Наступна група метатекстових елементів представлена оцінним коментарем у висловленнях наратора. Коментарі даної групи можуть вживатися з метою обґрунтуванням подій чи вчинків персонажів, бути висновками опису ситуації і т. ін. В оповіданні *“The Landlady”*, в якому персонаж дивується тому, наскільки швидко хазяйка зреагувала на його дзвінок: “*He pressed the bell. Far away in a back room he heard it ringing, and then* at once *(курсив R. Dahl) – it must have been at once because he hadn't even had time to take his finger from the bell-button – the door swung open and a woman was standing there”* – фрагмент висловлювання містить в собі модальний компонент – присудок, що виражений граматичною структурою *must have been*, яка позначає передбачення, що ґрунтується на впевненості. Впевненість наратора в своїх передбаченнях знаходить увиразнення в граматичній структурі всього коментарю, який організований складним реченням, що складається з двох простих, поєднаних причинно-наслідковим зв’язком.

Коментар, побудований за схемою “висновок-обгрунтування”, може функціонувати не лише в ситуації об’єктивних висновків. Розглянемо

фрагмент з оповідання *“The Landlady”*, в якому герой домовляється з хазяйкою про ціну.

“How much do you charge?”

"Five and sixpence a night, including breakfast.

It was fantastically cheap. It was less than half of what he had been willing to pay.”

Висновок персонажа (*It was fantastically cheap*) є абсолютною імпліцитною оцінкою, в якій порівняння прямо не виражене. Обґрунтування цієї оцінки постає у вигляді порівняльної структури (*It was less than half of what he had been willing to pay),* що обумовлює ситуативність оцінки: в даному випадку герой був готовий заплатити в два рази більше, ніж просили.

Іншим прикладом у творчості Р. Дала є коментарі, що містять семантичний компонент “здивування”. Розглянемо фрагмент оповідання *“Parson’s Pleasure”*.

“Rather to Mr Boggis surprise, the scheme worked.”

Коментар наратора (*rather to Mr. Boggis surprise)* імплікує прихований смисл: персонаж не очікував, що його план спрацює і був приємно здивований результатом. Відповідно, передбачення про те, що дії персонажа від початку оцінювалися як неможливі, видається не позбавленим підстав. В даному випадку коментар можна кваліфікувати як носій модальності, яка містить семантико-прагматичний компонент, тобто містить суб’єктивну оцінку змісту висловлювання, представлену мовцем.

Отже, наведені приклади свідчать про те, що лише у власних коментарях, автор може пояснювати, наголошувати і підкреслювати те, що є важливим, за допомогою різноманітних лінгвістичних засобів. Вони відтворюють ефект спілкування автора з читачем і допомагають правильно поставити завдання реципієнту з метою належного сприйняття художнього твору і реалізації естетичного наміру автора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Оценочность комментария в устной речи и тексте / И.В. Арнольд // Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: Сборник статей. – СПб., 1999. – С. 259–269.
2. Вежбицка А. Метатекст в тексте / А.Вежбицка // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 8. Лингвистика текста. – М., 1978. – С. 402 – 421.
3. Мусаева Г. Ф. Роль категории модальности в реализации прагматических установок в художественном тексте (на материале англоязычной литературы): автореферат дис. …канд. филолог.наук : 10.02.19 / Г.Ф. Мусаева. – Баку, 1991. –19 с.
4. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: монографическое учебное пособие / Е.А. Селиванова. – К.: ЦУЛ “Фитосоциоцентр”, 2002. – 336 с.
5. Iser W. Prospecting: From Reader Response to Literary Anthropology / W. Iser. –Baltimore and London, 1989 – 201 p.
6. Вепрева И. Т. Что такое рефлексив? Кто он, homo reflectens? / И.Т. Вепрева. – [Електронний ресурс] / Режим доступа: http://hdl.handle.net/10995/24060

І.М.Вєтрова

Рівне

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ “РУХ” В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Одним із пріоритетних напрямків сучасного мовознавства є вивчення системної організації лексики. Дослідження різних лексико-семантичних парадигм (синонімічних рядів, лексико-семантичних полів, лексико-семантичних груп та підгруп) є необхідним попереднім етапом для вивчення лексичного складу мови, особливостей його семантичної організації і закономірностей, за якими він функціонує у мовній системі.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Бігунова С. А., Зубілевич М. І.
The Non-Verbal and Verbal Components of Etiquette
in Virtual Communication 6
Білоус Т. М.
Процеси оптимізації міжкультурної комунікації як особливої форми соціальної взаємодії в контексті сучасного діалогу культур 13
Войтенко І. Г.
Мовленнєво-етикетний стереотип у англомовному політичному
та економічному дискурсі 17
Воробйова Л. М.
Семантика слова: психолінгвістичний аспект 23
Ногачевська І. О.
Проблема мовної особистості у контексті творчої діяльності 31
Романюк С. К.
Мовленнєвий вплив як прагмалінгвістична проблема..... 37
Самборська І. М.
Изучение семантики слова: когнитивно-прагматический аспект..... 44

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бігунов Д. О.
Конфлікт у художньому дискурсі 49
Валько О. В.
Тлумачення терміну “емфаза” у мовознавчих студіях 53
Верьовкіна О. Є.
Коментар автора в оповіданнях Р.Дала..... 57
Вєтрова І. М.
Лексико-семантичне поле “рух” в англійській та
українській мовах..... 63
Вовчук Н. І.
Коннотативность поэтических новообразований..... 67
Воробйова І. А.
Способи утворення оказіональних антропонімів у романах
Террі Пратчетта..... 72
Дзюман І. І.
Проблема системного вивчення ідіоматичних виразів..... 78
Івашкевич Е. Е.
Особливості перекладу О.Логвиненком роману Дж.Д.Селінджера
із використанням стратегії «суто авторський переклад»..... 82

Касаткіна-Кубишкіна О. В.
До питання структурно-семантичних та граматичних особливостей фразеологічних одиниць з колірним компонентом..... 88
Корженевська О. В.
Комунікативно-прагматичні аспекти вивчення юридичних текстів..... 92
Мороз Л. В., Кисляк О. В.
Значення творчості Романа Бжеського для розвитку сучасного історичного процесу в Україні 99
Мороз Л. В., Шкода Н. В.
Сюжетно – композиційні новації – провідний чинник жанрового розвитку художніх життєписів..... 103
Приходько В. Б.
Інтертекстуальність та переклад 107
Сербіна Т. Г.
Народна афористика в газеті як елемент мовної гри 111

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Антоненко Н. Є.
Listening: Problems and Solutions 118
Антюхова Н. І.
До проблеми становлення творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземних мов 124
Богачик М. С.
Системотвірні чинники процесу засвоєння англійських комп'ютерних неологізмів студентами педагогічного університету..... 140
Бойко Н. Г.
Використання пісенного матеріалу у формуванні комунікативної компетенції школярів на уроках іноземної мови..... 144
Джава Н. А.
Gruppenlesen mit vier Strategien – reziprokes Lernen und Lehren 151
Зубілевич М. І., Бігунова С. А.
Природа виникнення та класифікація порушень граматичної правильності англомовної писемної комунікації 154
Кіндрат Н. П.
Використання можливостей інтернету при дистанційному навчанні..... 158
Кочубей О. С.
Запровадження компетентнісного підходу у підготовці фахівців з вищою освітою..... 165
Моргачова І. В.
До проблеми становлення професійної компетентності майбутніх юристів..... 174
Мороз Л. В.
Polemik: Bildung gegen Ausbildung 180

Мороз Л. В., Новосад Н. І.
Die Stunde der Individualität in der Pädagogik 186
Мороз Л. М.
Педагогічна інтерпретація філософії виховання
німецькими просвітниками 190
Перішко І. В.
Аспекти необхідності підготовки майбутніх маркетологів
до іншомовного спілкування для туристичної діяльності 193
Трофімчук В. М., Дуброва А. С.
Раціональне використання рідної мови під час навчання іноземної 197
Федоришин О. П.
Формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови
на початковому етапі 200

СЕКЦІЯ 4. ЗІСТАВНА ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ МОВНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КАРТИН СВІТУ

Байло Ю. В.
Транстермінологізація англійських термінів військової справи 204
Деменчук О. В.
Perception Vocabulary in English, Polish and Ukrainian:
a Cognitive-Onomasiological Approach 206
Замашна С. М.
Особливості комунікативної поведінки англійського
й українського народів 215
Івашкевич Е. З.
The Structure of Social Intellect of the Person 222
Калініченко М. М.
Творчість Емілі Дікінсон в дискурсі популярної жіночої літератури
Сполучених Штатів першої половини XIX сторіччя 225
Константінова О. В.
Двокомпонентні термінологічні словосполучення англійської
термінології оподаткування 227
Михальчук Н. О., Чала Ю. М.
Особливості впливу французьких запозичень на динаміку
лексичної системи англійської мови 233
Ярута Н. П.
Особливості нових лінгвістично-політичних досліджень в Україні 248
Яцюрик А. О.
The study of productive or “problem” thinking 256

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ 260